

Aan de gemeenteraad

Onderwerp	Stand van zaken en doorontwikkeling buurt- en dorpskamers
Uw kenmerk	
Ons kenmerk	2022-252940
Dienst	Sociaal Domein
Sector	Beleid & Strategie
Contact	14 058, Diet Hensums
Bijlagen	Overzicht locaties buurt- en dorpskamers
Datum	6 december 2022

Geachte leden van de gemeenteraad,

Inleiding

Tijdens de raadsvergadering van 2 november over de programmabegroting 2023 hebben wij u toegezegd een informerende brief te sturen over de stand van zaken van de buurt- en dorpskamers. In deze brief geven wij een beeld van wat er de afgelopen periode is gerealiseerd en hoe wij verder bouwen aan de buurt- en dorpskamers.

In 2019 en 2020 zijn er voorbereidingen getroffen voor transformaties in het sociaal domein. Met die transformaties wilden we een vanzelfsprekende samenwerking aanbrengen tussen het eigen netwerk van kwetsbare bewoners, de sociale basis en beroepskrachten. De basis ondersteuning, de aanvullende ondersteuning en Hulp bij Huishouden zijn aanbesteed en worden vanaf 2021 via een lumpsum gefinancierd. Ook regelen de aanbieders van deze producten zelf de indicatiestelling die grotendeels beschikkingvrij geworden is. De aanleiding hiervoor was een grote bezuinigingsopgave in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) en om de transformatie te versnellen.

Buurt en dorpskamers hebben in de transformatie van het sociaal domein een belangrijke rol gekregen. Deze rol is vastgelegd in het Uitvoeringsplan herijking ondersteuning Wmo¹. In de eerste plaats hebben ze een functie als ontmoetings- en activiteiten plek voor de sociale basis en professionals die werken in de wijk. Daarnaast hebben de buurt- en dorpskamers ook een rol als vindplaats en toegang voor de basisondersteuning.

Inmiddels is er bijna twee jaar ervaring opgedaan met de buurt- en dorpskamers. De eerste periode was lastig omdat door de coronamaatregelen de buurt- en dorpskamers moesten sluiten. Pas sinds dit voorjaar hebben de buurt- en dorpskamers voor een langere aaneengesloten periode hun rol kunnen

¹ Uitvoeringsplan herijking ondersteuning Wmo p 13 -15

oppakken. Met de besturen van alle buurt- en dorpskamers is afgelopen jaar regelmatig overleg geweest over de eerste ervaringen met de buurt- en dorpskamers (bijlage Overzicht locaties buurt- en dorpskamers). Ook aan Amaryllis is gevraagd naar hun ervaringen. In deze brief informeren we u over de voortgang in de ontwikkeling van de buurt- en dorpskamers. Dit vooruitlopend op een externe evaluatie van de buurt- en dorpskamers in de eerste helft van 2023.

Uitgangspunten buurt- en dorpskamers uit het Uitvoeringsplan

Bij de transformatie sociaal domein is, zoals aangegeven in de inleiding, een belangrijke rol weggelegd voor de buurt- en dorpskamers.

De kern van de visie op buurt- en dorpskamers in het uitvoeringsplan is:

- Plek voor ontmoeting; dichtbij en laagdrempelig;
- Aanwezigheid sociale basis en basisondersteuning en eventuele andere professionals. Het creëren van een wijknetwerk;
- Delen van kennis tussen vrijwilligers en professionals en die kennis samen inzetten;
- Maatwerk per gebied zowel wat betreft locatie als aanwezige partijen;
- Geen drempel voor burgers creëren door aanwezigheid professionals;
- Vrijwilligers zijn de spil. Zij gaan als eerste in gesprek met de burgers over hun ondersteuningsvraag.

De voorbereidingen voor minimaal 8 buurt- en dorpskamers², één per wijkteam gebied (8) zijn gestart in 2020³. De buurt en dorpskamers zijn formeel gestart op 1 januari 2021. Drie gemeentelijke opbouwwerkers hebben het voorbereidende werk gedaan en de overeenkomsten met de locaties opgesteld.

Er is voor gekozen om te starten met de hoofdlocaties om daarna te kijken of er ook andere locaties in de omliggende wijken en of dorpen geschikt zouden zijn als buurt of dorpskamer. Daardoor ontstond het concept van hoofdlocatie, die de meeste dagen van de week geopend is en satellieten die beperkt open zijn. Een satelliet heeft een volwaardige buurtkamerfunctie, waarin ook een medewerker van Amaryllis aanwezig is. Dit is echter beperkter maar wel op vaste tijden geopend.

Amaryllis heeft samen met de beheerders/beheersstichtingen van de locaties vrijwilligers geworven om als gastheer of gastvrouw op de locaties het eerste contact te hebben met inwoners die naar de buurt- of dorpskamer komen. Deze gastvrouwen en -mannen kunnen bezoekers doorverwijzen naar activiteiten, vrijwilligers van diverse vrijwilligersorganisaties of bij meer complexe vragen naar de aanwezige sociaal werker van Amaryllis.

In de communicatie naar de bewoners van de gemeente Leeuwarden werden de buurt- en dorpskamers ook gepresenteerd als de plek waar bewoners met hun ondersteuningsvraag terecht konden.

² Zie bijlage en website gemeente Leeuwarden

³ In de opdracht van Amaryllis is opgenomen dat er minimaal 8 buurt- en dorpskamers moeten zijn. Eén in elk wijkteamgebied. Het streven is zoveel mogelijk aan te sluiten bij locaties die al een gevestigde functie hebben in de wijk. De 8 locaties moeten minimaal op werkdagen tijdens kantoortijden geopend zijn. Eventuele andere locaties kunnen, passend bij die locaties, minder en op andere tijden geopend zijn.

Eerste praktijkervaringen

Door Corona was de start van de buurt- en dorpskamers erg moeizaam. Het verbinden van de sociale basis (vrijwilligersorganisaties) en professionals werkzaam in de wijken en dorpen vraagt fysiek contact dat tot het voorjaar van 2022 lastig was. Sinds dit voorjaar zijn alle buurt- en dorpskamers open. Daarvoor alleen als de coronamaatregelen dat toelieten. Wij zijn voortdurend in gesprek met Amaryllis en de sociale basis partners in de wijk over de ontwikkelingen van de buurt- en dorpskamers. De (door) ontwikkeling van de buurt- en dorpskamers is maatwerk per wijk en dorp. Omdat elke wijk en dorp anders is en omdat de startsituatie overal anders was.

Wat gaat goed

De basis van de buurt- en dorpskamers staat op alle locaties. Amaryllis is overal fysiek aanwezig en ook het buurtservicepunt is aanwezig op bijna alle locaties⁴. Naast sociaal werkers zijn ook opbouwwerkers en jongerenwerkers actief in de buurt- en dorpskamers. Op locaties waar de buurt- en dorpskamers⁵ een plek hebben in al actieve buurt- of dorpscentra, is men een eind op weg om de rol in de buurt of dorp uit te voeren zoals bedoeld in het Uitvoeringsplan Herijking ondersteuning WMO. Deze buurt- en dorpskamers dienen als voorbeeld om ook de overige buurt- en dorpskamers (nog) meer de rol te geven zoals bedoeld in het Uitvoeringsplan.

Op een aantal locaties (zie bijlage 1) komen steeds meer activiteiten en weten burgers, vrijwilligersorganisaties en professionals elkaar steeds beter te vinden. Veel buurten en dorpen vragen of ze ook een dorps- of buurtkamer kunnen krijgen. Het idee en concept van de buurt- en dorpskamers wordt als positief ervaren door bewoners. In Grou is er nu een levendige dorpskamer, mede dankzij de inzet van een kwartiermaker vanuit Amaryllis.

Door de aanwezigheid van medewerkers van Amaryllis bij koffieochtenden en andere activiteiten in de buurt- en dorpskamers, merken de sociaal werkers van Amaryllis dat ze veel meer en eerder (problemen) horen en daarop kunnen inspelen. Ze worden ook door andere wijkbewoners gewezen op burgers met problemen. Deze manier van werken vindt niet alleen plaats in de buurt en dorpskamers maar ook op andere vindplaatsen zoals scholen, sportverenigingen en buurthuizen. Deze zogenaamde casefinding (vindplaats benadering) is van grote waarde naast de toegang in de buurt- en dorpskamers waar burgers zichzelf kunnen melden.

Wat ging anders

In alle publiciteitscampagnes is aangegeven dat inwoners van de gemeente Leeuwarden voor ondersteuningsvragen terecht kunnen bij de buurt- en dorpskamers. Een deel van de inwoners met een ondersteuningsvraag geeft er de voorkeur aan om direct een afspraak te maken op een van de kantoren van Amaryllis. Deze inwoners geven aan zich niet altijd thuis te voelen op de locaties die zijn aangewezen als buurt- of dorpskamer.

In perioden waar er weer meer mogelijk was is door de gemeente samen met Amaryllis fors ingezet om de buurt- en dorpskamers verder te ontwikkelen. Op

⁴ Op dit moment heeft het buurtservicepunt onvoldoende vrijwilligers om alle locaties te bemensen

⁵ Bilgaard, De Klomp, Heechterp Schieringen, Grou,

een aantal plekken is dat goed gelukt, maar op een aantal andere locaties levert het nog niet de reuring en de verbinding met de sociale basis op die gewenst is. In de loop van 2022 bleek “De oude Ambachtsschool” in Huizum een minder geschikte locatie te zijn voor een buurtkamer. Het bezoek bleef ver achter bij de verwachtingen ook ten opzichte van andere buurt- en dorpskamers. Hierdoor haakten ook de vrijwillige gastheren en vrouwen daar af. Amaryllis heeft in de loop van dit jaar de aandacht meer verlegd naar de buurthuis locatie in Nylan. Daar kwamen meteen veel meer bezoekers. Ook MFC Westenkwartier (Leeuwarden West) kreeg minder inloop dan verwacht. Om die reden is er een inloop georganiseerd bij Eeltjeshiem in Westeinde.

Op alle locaties was het werven van vrijwilligers als gastheer en gastvrouw moeizaam. Velen haakten af in corona tijd en kwamen daarna niet allemaal terug.

Voortgangsgesprekken

Vooruitlopend op de geplande externe evaluatie in de eerste helft 2023 zijn er voortgangsgesprekken gevoerd met alle buurt- en dorpskamers over de huidige stand van zaken bij de verschillende locaties in samenwerking met Amaryllis. Het voornemen is om in de eerste helft van 2023 een extern bureau in te schakelen om de buurt en dorpskamers te evalueren. Het idee is om in een aantal wijken en dorpen onderzoek te doen bij wijkbewoners, bezoekers en gebruikers van de buurt en dorpskamers en de sociale basis uit dat gebied. De uitkomsten daarvan worden gebruikt voor de verdere doorontwikkeling van de buurt- en dorpskamers. Met Movisie⁶ is een lerende praktijk gestart voor de buurtkamers in Leeuwarden Zuid.

Uitkomsten voortgangsgesprekken

Uit de gesprekken met de besturen van de locaties van de buurt- en dorpskamers en uit de ervaring van Amaryllis kwamen een aantal punten die de verdere ontwikkeling van de buurt- en dorpskamers belemmeren of stimuleren, naar voren.

- **Locatie:** locaties die niet van oudsher al een wijkfunctie hebben krijgen erg weinig bezoekers (met name De Oude Ambachtsschool). In een aantal wijken blijkt dat de gekozen locatie van de buurtkamer voor (een deel van de) bewoners niet de logische plek is om naar toe te gaan. De stap naar de nabijgelegen buurt waar de buurtkamer zich bevindt is soms te groot.
- **Privacy:** inwoners en professionals vinden dat er te weinig privacy is op veel van de locaties om hun problemen te bespreken;
- **Label:** Buurt en dorpskamers lijken in de eerste communicatie te veel gelabeld als plek voor problemen (de toegang) in plaats van ontmoeting en activiteiten. Op plekken waar Amaryllis veel heeft ingezet op outreachend werken en ontmoeting wordt dat label snel minder. In de buurt- en dorpskamers waarvan oudsher al veel reuring was speelt het veel minder;
- **Wijk v.s. Stedelijk:** Veel vrijwilligers en professionele organisaties werken nog niet wijk- of dorpsgericht of zijn weer stedelijk gaan werken door een gebrek aan vrijwilligers. Hierdoor zijn veel buurt- en

⁶ **Movisie** is het landelijk kennisinstituut voor een samenhangende aanpak van sociale vraagstukken.

dorpskamers nog niet de plekken waar vrijwilligers, inwoners en professionals elkaar treffen;

- **Reuring:** Op meerdere locaties is nog te weinig reuring waardoor er minder reden is om binnen te lopen;
- **Amaryllis:** De sociaal werkers van Amaryllis moeten nog wennen aan een andere werkwijze in de buurt en dorpskamers;
- **Vrijwilligers:** De vrijwilligersorganisaties hebben veel moeite om nieuwe vrijwilligers te vinden. Dat geldt ook voor het vinden van gastvrouwen en -heren.
- **Verbouw:** Door verbouw (Westenkwartier) en nieuwbouw (Stiens) komen deze buurt- en dorpskamers langzaam tot ontwikkeling. De nieuwe dorpskamer in Stiens gaat binnenkort van start. Daar is samen met de medegebruikers van de nieuwe Skalm een plan gemaakt waardoor de dorpskamer in Stiens een impuls krijgt.
- **Beheerders:** drie goed functionerende buurtkamers hebben een beheerder maar er zijn ook buurtkamers die zonder beheerder goed functioneren. Een aantal buurtkamers met beheerder lopen minder dan verwacht. De beheerders met goed lopende buurtkamers vatten hun rol als beheerder ook breder op dan alleen gebouwenbeheer. Zij zijn ook verbinders en nemen initiatief voor nieuwe activiteiten.

Aanpassingen aan eerste opzet buurt en dorpskamers n.a.v. voortgangsgesprekken:

Op basis van de eerste ervaringen, signalen van inwoners en voortgangsgesprekken (tussentijdse en informele) zijn er een aantal acties ondernomen:

- Voor de buurtkamers in Leeuwarden Zuid en Leeuwarden West en Valeriuskwartier zijn extra locaties gezocht om meer inwoners te bereiken en betere aansluiting te vinden met de sociale basis.
- De opbouwwerkers en medewerkers van de gemeente proberen meer partijen die een rol spelen in de wijk bij de buurt- en dorpskamers te betrekken.
- Voor zover mogelijk worden verzoeken van inwoners/ buurtverenigingen voor een buurt- of dorpskamer gehonoreerd zodat er één of meer dagdelen per week of maand een laagdrempelige inloofunctie/vindplaats in de nabijheid is. Dit in afstemming met Amaryllis en de sociale basis.
- Via outreachend werken door de sociaal werkers en opbouwwerkers proberen we meer mensen en activiteiten in de buurt- en dorpskamers te krijgen. Samen en in overleg met de partijen uit de sociale basis;
- De sociaal werkers worden getraind in het leggen van verbindingen in de dorps- en wijkkamers.
- Er is een communicatiekalender gemaakt waarin vooral aandacht wordt besteed aan wat er gebeurt in de buurt- en dorpskamers (qua activiteiten) en met minder nadruk op waar men hulp en ondersteuning kan vinden voor vragen en problemen. De website van de gemeente Leeuwarden blijft een belangrijke informatiebron voor hulpvragen. Daarnaast faciliteren we de besturen van de buurt- en dorpskamers door middel van flyers en andere promotiecampagnes;
- Er worden in navolging van Grou in 2023 op een aantal nog te bepalen plekken kwartiermakers ingezet om een versnelling aan te brengen in de ontwikkeling van buurtkamers waar meer reuring nodig is.

- Door de toename van het aantal buurt- en dorpskamers wordt de inzet van Amaryllis verdeeld over de kamers. Zij zijn op vaste tijden in de kamers aanwezig, zo mogelijk op tijden dat er ook veel activiteiten en andere partners zoals het buurtservicepunt aanwezig zijn. Op deze manier wordt maatwerk per locatie zo goed mogelijk ingevuld om zoveel mogelijk inwoners te bereiken.

Budget

Voor de doorontwikkeling buurt- en dorpskamers is structureel extra geld beschikbaar binnen het programma Jeugdzorg en Maatschappelijke Ondersteuning, beleidsprodukt Maatschappelijke Ondersteuning. De structurele middelen (€90.000) worden ingezet voor communicatie en doorontwikkeling. In 2023 zijn er incidentele middelen beschikbaar voor kwartiermakers/aanjagers voor buurt- of dorpskamers die nog extra aandacht vragen. Met deze extra structurele middelen kunnen we inspelen op vragen van de buurt over buurt- en dorpskamers. En met campagnes op wijk- en dorpsniveau informeren we inwoners over wat er te doen is in de buurt- of dorpskamer in hun buurt.

Een aantal buurt- en dorpskamer hebben een duwtje nodig om zich verder te ontwikkelen. Voor de opstart van de satellieten en het ontwikkelen van een betere verbinding met de sociale basis wordt bij een aantal buurtkamers een verbinder/aanjager voor enkele dagdelen per week ingezet. Zo werken we toe naar de buurt- en dorpskamers als de bruisende plek waar inwoners naar toe kunnen voor een kopje koffie, een krantje, activiteiten en een ondersteuningsvraag.

Tot slot

We hebben u in deze brief de hoofdlijnen van de stand van zaken geschetst. Een externe evaluatie wordt in de eerste helft van 2023 uitgevoerd en is rond de zomer van 2023 gereed. De evaluatie zal met u worden gedeeld.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

secretaris.